

PM Rotel I (Dnr KS 2025/739)

Anmälan om svar på remiss av betänkandet Ett skärpt regelverk om utvisning på grund av brott (SOU 2025:54)

Remiss från Justitiedepartementet

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Anmälan om svar på remiss godkänns.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Justitiedepartementet har remitterat betänkandet *Ett skärpt regelverk om utvisning på grund av brott (SOU 2025:54)* till bland annat Stockholms stad för yttrande. På grund av kort remisstid har staden svarat med stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Betänkandet innehåller en översyn över regelverket om utvisning på grund av brott och andra närliggande frågor. I betänkandet lämnas förslag på en skärpt reglering som tydliggör och markerar att utlänningar som begår brott riskerar utvisning och som möjliggör betydligt fler utvisningar.

Utredningens förslag föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden.

Socialförvaltningen har inkommit med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret bedömer att förslagen väntas få begränsade konsekvenser för Stockholms stad, men att omfattningen är svår att bedöma. Kontoret understryker vikten av att barns rättigheter enligt barnkonventionen beaktas och efterlyser fördjupade resonemang om hur förslagen förhåller sig till barns bästa samt tydligare motivering av bedömningen att konsekvenserna för barn är begränsade.

Socialförvaltningen ifrågasätter utredningens bedömning att förslaget får begränsade konsekvenser för barn och anser att barnrättsperspektivet är otillräckligt belyst. Det saknas analys av barnets bästa och risk finns att barn behandlas som vuxna eller skiljs

från sina föräldrar i strid med barnkonventionen. Förvaltningen föreslår att åklagare alltid ska hämta in yttrande från socialnämnden när barn berörs, men endast när tidigare kännedom finns, då förslaget annars riskerar att belasta socialtjänsten och påverka förtroendet för den.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen godkänner anmälan om svaret på remissen.

Stockholm den 20 augusti 2025

Karin Wanngård

Bilaga

Ett skärpt regelverk om utvisning på grund av brott (SOU 2025:54), dnr KS 2025/739-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

Betänkandet *Ett skärpt regelverk om utvisning på grund av brott (SOU 2025:54)* innehåller en översyn över regelverket om utvisning på grund av brott och andra närliggande frågor och lämnar förslag på en skärpt reglering som tydliggör och markerar att utlänningar som begår brott riskerar utvisning och som möjliggör betydligt fler utvisningar.

Utredningen lämnar ett antal förslag som i huvudsak ryms inom följande kategorier:

- Skärpta regler om utvisning på grund av brott, bland annat genom att utvisning blir möjligt vid mindre grova brott än idag och att domstolens avvägning av skälen för och emot utvisning ska ske på en nivå som innebär att inte mer hänsyn tas till skälen mot utvisning än vad som krävs enligt Sveriges internationella åtaganden.
- Allmän domstol ska inte beakta verkställighetshinder vid prövning av frågan om utvisning.
- Åklagare ska vara förpliktigade att framställa yrkanden om utvisning.
- Uppehålls- och arbetstillstånd ska upphöra att gälla vid beslut om utvisning på grund av brott.
- Skärpta straff för vissa brott enligt 20 kap. utlänningslagen.

Utredningens förslag förväntas få begränsade konsekvenser för kommuner. En konsekvens av utredningens förslag är att socialnämnden förväntas få fler begäran om upplysningar om huruvida en utlänning har barn i Sverige och om barnets kontakt med utlänningen.

Enligt 6 § andra stycket lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. är socialnämnder skyldiga att, på begäran av rätten, åklagare eller Kriminalvården, lämna upplysningar om huruvida en utlänning, som riskerar utvisning på grund av brott, har barn i Sverige och, om så är fallet, om barnets behov av kontakt med utlänningen, hur kontakten har varit och hur den skulle påverkas av att utlänningen utvisas. Utredningen föreslår ingen ändring i lagstiftningen på denna punkt, men lyfter att den ökade mängd ärenden om utvisning på grund av brott som förväntas följa av utredningens övriga förslag kan leda till att fler begäran om upplysningar kommer att inkomma till socialnämnderna än idag.

Utredningens förslag föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden.

Socialförvaltningen har inkommit med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Eftersom utredningen inte föreslår förändringar i kommunernas verksamheter avser stadsledningskontoret i första hand kommentera utredningens bedömning av förslagens konsekvenser för kommunerna.

En konsekvens av utredningens förslag är att socialnämnden förväntas få fler begäran om upplysningar om huruvida en utlänning har barn i Sverige och om barnets kontakt med utlänningen.

Det är svårt att bedöma hur många fler begäran som förväntas inkomma som en följd av utredningens förslag och därmed även svårt att bedöma omfattningen av den ökade belastningen på socialnämndens utredningsresurser. Det finns en risk att förslagen innebär en kostnadsökning för staden. Det går inte heller att utesluta att utredningens förslag kan leda till att fler barn kan komma att behöva insatser från socialtjänsten till följd av att en förälder utvisas.

Sammantaget gör stadsledningskontoret bedömningen att utredningens förslag förväntas få begränsade konsekvenser för Stockholms stad, men att det är svårt att med säkerhet bedöma omfattningen av konsekvenserna.

Därutöver vill stadsledningskontoret betona vikten av att barns rättigheter beaktas och tillgodoses i enlighet med barnkonventionen. Som en följd av utredningens förslag riskerar fler barn som begår brott att bli utvisade och fler barn vars föräldrar begår brott att få sin förälder utvisad. Utredningen bedömer trots detta att förslagen förväntas få begränsade konsekvenser för barn, bland annat då utredningen inte föreslår ändringar gällande vilken tyngd barnets bästa ska ges vid bedömningen av skälen för och emot utvisning eller rättens skyldighet att beakta, utreda och redovisa barnets bästa eller. Stadsledningskontoret ser positivt på att barnets bästa fortsatt ska beaktas, utredas och redovisas vid beslut om utvisning på grund av brott. Däremot efterfrågar stadsledningskontoret mer utförliga resonemang gällande hur utredningens förslag förhåller sig till barns bästa och en tydligare motivering av bedömningen att utredningens förslag får begränsade konsekvenser för barn. Givet att utredningen bedömer att förslagen kan leda till att fler barn och föräldrar utvisas, påverkas barn både direkt och indirekt av utredningens förslag. Stadsledningskontoret saknar resonemang kring hur denna påverkan motiveras i relation till barns bästa.

Socialförvaltningen

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 11 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Konsekvenser för barn

Betänkandet föreslår en skärpning av regelverket kring utvisning på grund av brott, vilket i grunden syftar till att fler personer som inte är svenska medborgare ska kunna

utvisas efter brottslighet. Detta omfattar i praktiken även direkt eller indirekt unga under 18 år och väcker därför frågor utifrån barnkonventionen, som sedan januari 2020 är svensk lag¹. Direkt kan barn påverkas då det i betänkandet står att barn under 18 år som begår brott kan utvisas om det i en prövning framkommer att barnet har en svag anknytning till Sverige. Barn kan också indirekt påverkas av förslaget i de fall barn är anhörig till förälder som begår brott. Förvaltningen ställer sig frågande till att det i betänkande framkommer att förslaget får begränsade konsekvenser för barn och önskar av betänkandet ett mer utförligt resonemang.

Förvaltningen saknar en redovisning av prövning av barnets bästa enligt artikel 3 i barnkonventionen som klargör hur remissförslaget förhåller sig till vad som är barns bästa². Det framgår inte tydligt hur skärpning av regelverk kring utvisning vägs mot barnets bästa i individuella fall. Det gäller både när barnet själv är föremål för utvisning och när barn drabbas indirekt som anhörig till förälder som utvisas. Det finns en risk att beslut som fattas utifrån straffrättsliga och migrationspolitiska intressen inte tillräckligt analyserar konsekvenserna för barn, trots lagkravet att alltid beakta barnets bästa. Förvaltningen noterar även att betänkandet saknar en analys över vilka barn och unga som påverkas av förslaget och hur deras rätt beaktas. Förvaltningen noterar att det inte framgår av utredningen om barns åsikter har inhämtats eller beaktats i betänkandet i enlighet med artikel 12 i barnkonventionen. Artikel 12 i barnkonventionen kräver att barn ges möjlighet att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem och att dessa åsikter ges vikt utifrån barnets ålder och mognad.³ Det framgår inte heller hur barns egna åsikter ska inhämtas och beaktas vid utvisningsbeslut som påverkar dem, vare sig när de själva är föremål för utvisning eller när deras föräldrar är det.

Förvaltningen bedömer att unga som begår brott riskerar att behandlas som vuxna i utvisningsfrågan. I straffrättsliga sammanhang görs normalt en tydlig skillnad mellan barn och vuxna, både vad gäller straff och påföljder. I utvisningsfrågor riskerar dock unga att behandlas på samma sätt som vuxna, särskilt när förslagen handlar om att åklagare ska vara skyldiga att yrka på utvisning. Detta kan stå i strid med barnkonventionens artikel 40, som betonar barnets rätt till en särskild behandling som syftar till återanpassning snarare än bestraffning.⁴

När föräldrar utvisas på grund av brott kan barn i Sverige lämnas kvar utan sina vårdnadshavare. Det kan leda till att barnets rätt enligt artikel 9, att inte skiljas från sina föräldrar, åsidosätts,⁵ särskilt om det inte tydligt kan visas att en sådan separation

¹ Om barnkonventionen, senast uppdaterad 1 juli 2021, (åtkomstdatum: 26 maj 2025).

² Konventionen om barnets rättigheter (1989), artikel 3.

³ FN, Konventionen om barnets rättigheter (1989), artikel 12.

⁴ FN, Konventionen om barnets rättigheter (1989), artikel 40.

⁵ FN, Konventionen om barnets rättigheter (1989), artikel 9.

är för barnets bästa. Förvaltningen bedömer att det behövs starkare rättsliga garantier för att barns behov och anknytning vägs in när föräldrar står inför utvisning.

Konsekvenser för socialnämnden

I betänkandet framkommer att ”åklagaren har en möjlighet att inhämta ett yttrande från socialnämnden” i ett eventuellt utvisningsbeslut där barn berörs.⁶ I samma avsnitt framkommer att upplysningar om utlänningens familjeförhållanden också kan inhämtas från Kriminalvården eller Migrationsverket. Det framkommer även att om rätten önskar, har ”socialnämnden en skyldighet att bistå åklagaren och rätten med upplysningar huruvida utlänningen har barn i Sverige, om barnens behov av kontakt med utlänningen och hur kontakten har varit och hur den skulle påverkas om utlänningen utvisades”. Förvaltningen anser att åklagaren och rätten ska efterfråga yttrande från socialnämnden i ärenden som rör barn för att stärka rättssäkerheten och barnrättsperspektivet. I de fall socialnämnden inte har kännedom om barnet sedan tidigare bör det inte finnas krav på socialnämnden att skriva ett yttrande. Förvaltningen anser att åklagaren bör vara skyldig att ta in nödvändig information från de som har kännedom om barnet och familjen i de fall socialnämnden inte har kännedom om barnet.

Det är svårt att på förhand bedöma hur socialtjänstens verksamhet kommer att påverkas av förslaget. Det går dock inte att utesluta att det kan leda till ökad belastning på socialtjänsten då fler barn och unga kan komma att behöva insatser till följd av att en förälder utvisas. Förslaget kan medföra ökad arbetsbelastning på socialtjänsten utifrån att åklagare kan begära yttranden i ärenden som rör barn. Det kan även finnas risk för att socialtjänstens alliansbyggande arbete påverkas då de människor som förslaget berör kan känna att de behöver hålla sig väl med socialtjänsten och inte vågar berätta om hela sin situation, då socialnämndens yttrande kommer att finnas med i en samlad bedömning inför beslut om utvisning.

⁶ SOU 2025:54 *Betänkandet Ett skärpt regelverk om utvisning på grund av brott*. Justitiedepartementet.